Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (wielka izba)

z dnia 22 stycznia 2013 r.*

Odwołanie — Konkurencja — Porozumienia, decyzje i uzgodnione praktyki — Europejski rynek złączy miedzianych i ze stopów miedzi — Odpowiedzialność spółki dominującej wynikająca jedynie z noszącego znamiona naruszenia zachowania spółki zależnej — Zasada ne ultra petita — Skutki, jakie nieważność stwierdzona w wyroku dotyczącym spółki zależnej wywiera na sytuację prawną spółki dominującej

W sprawie C-286/11 P

mającej za przedmiot odwołanie w trybie art. 56 statutu Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, wniesione w dniu 6 czerwca 2011 r.,

Komisja Europejska, reprezentowana przez F. Castilla de la Torrego, V. Bottkę oraz R. Sauera, działających w charakterze pełnomocników, z adresem do doręczeń w Luksemburgu,

wnosząca odwołanie,

w której drugą stroną postępowania jest:

Tomkins plc, z siedzibą w Londynie (Zjednoczone Królestwo), reprezentowana przez K. Bacon, barrister, upoważnioną przez S. Jordan, solicitor,

strona skarżąca w pierwszej instancji,

TRYBUNAŁ (wielka izba),

w składzie: V. Skouris, prezes, K. Lenaerts, wiceprezes, A. Tizzano, M. Ilešič, G. Arestis, M. Berger i E. Jarašiūnas, prezesi izb, E. Juhász (sprawozdawca), A. Borg Barthet, J.C. Bonichot, M. Safjan, D. Šváby i A. Prechal, sędziowie,

rzecznik generalny: P. Mengozzi,

sekretarz: L. Hewlett, główny administrator,

uwzględniając pisemny etap postępowania i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 2 maja 2012 r.,

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 19 lipca 2012 r.,

wydaje następujący

* Język postępowania: angielski.

Wyrok

1 Komisja Europejska żąda w odwołaniu uchylenia wyroku Sądu Unii Europejskiej z dnia 24 marca 2011 r. w sprawie T-382/06 Tomkins przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. II-1157 (zwanego dalej „zaskarżonym wyrokiem"), w którym Sąd, po pierwsze, częściowo stwierdził nieważność decyzji Komisji C(2006) 4180 z dnia 20 września 2006 r. dotyczącej postępowania na mocy art. [81 WE] i art. 53 porozumienia EOG (sprawa COMP/F-1/38.121 – Złącza) (streszczenie opublikowane w Dz.U. 2007, L 283, s. 63, zwanej dalej „sporną decyzją"), i po drugie, obniżył kwotę nałożonej na Tomkins plc (zwaną dalej „Tomkins") grzywny.

Okoliczności powstania sporu i sporna decyzja

2 W pkt 1–3 oraz 12 i 13 zaskarżonego wyroku Sąd poczynił następujące stwierdzenia:

„1 Na mocy [spornej] decyzji […] Komisja […] stwierdziła, że liczne przedsiębiorstwa naruszyły art. 81 ust. 1 WE i art. 53 Porozumienia o Europejskim Obszarze Gospodarczym (EOG), uczestnicząc, w różnych okresach pomiędzy dniem 31 grudnia 1988 r. i dniem 1 kwietnia 2004 r., w jednolitym, złożonym i ciągłym naruszeniu wspólnotowych reguł konkurencji, mającym postać szeregu porozumień antykonkurencyjnych oraz uzgodnionych praktyk na rynku złączy miedzianych i ze stopów miedzi, które obejmowały terytorium EOG. Naruszenie polegało na ustalaniu cen, uzgadnianiu cenników, upustów i rabatów oraz mechanizmów wprowadzania podwyżek, podziale rynków krajowych i klientów, wymianie innych informacji handlowych, a także na udziale w regularnych spotkaniach i utrzymywaniu innych kontaktów mających na celu ułatwienie naruszenia.

2 Decyzja ta została skierowana m.in. do spółki [Tomkins], a także do [Pegler] (dawniej The Steel Nut & Joseph Hampton Ltd), która była w czasie zaistnienia okoliczności faktycznych niniejszej sprawy jej spółką zależną.

3 W okresie między dniem 17 czerwca 1986 r. i dniem 31 stycznia 2004 r. skarżąca posiadała 100% udziału w kapitale Pegler, która produkowała złącza miedziane. W dniu 1 lutego 2004 r. Pegler została zbyta na rzecz jej kierownictwa. W dniu 26 sierpnia 2005 r. Pegler Holdings Ltd i Pegler zostały zbyte na rzecz spółki Aalberts Industries NV, która także należała do adresatów [spornej] decyzji.

[…]

12 W art. 1 [spornej] decyzji Komisja stwierdziła, że skarżąca i jej spółka zależna Pegler naruszały art. 81 WE i art. 53 porozumienia EOG pomiędzy dniem 31 grudnia 1988 r. i dniem 22 marca 2001 r.

13 Za to naruszenie w art. 2 lit. h) [spornej] decyzji Komisja nałożyła na skarżącą grzywnę w wysokości 5,25 mln EUR, za której zapłatę odpowiedzialność została podzielona solidarnie z Pegler".

Zaskarżony wyrok

3 Pismem złożonym w sekretariacie Sądu w dniu 15 grudnia 2006 r. Tomkins wniosła do Sądu m.in. o:

— stwierdzenie nieważności spornej decyzji w zakresie dotyczącym czasu trwania uczestnictwa spółki Pegler w naruszeniu; oraz

— obniżenie kwoty nałożonej na nią grzywny, za której zapłatę odpowiedzialność jest dzielona solidarnie ze spółką Pegler.

4 Ponieważ Tomkins częściowo wycofała podniesione zarzuty, ostatecznie oparła swą skargę na jednym tylko zarzucie, dotyczącym błędu, jakiego miała się dopuścić Komisja, ustalając czas trwania uczestnictwa spółki Pegler w naruszeniu.

5 Zgodnie ze sporną decyzją Komisja przypisała spółce Tomkins, która w okresie od dnia 17 czerwca 1986 r. do dnia 31 stycznia 2004 r. posiadała 100% udziałów w kapitale spółki Pegler, noszące znamiona naruszenia zachowanie jej spółki zależnej i nałożyła na nią solidarną odpowiedzialność za zapłatę nałożonej na tę spółkę zależną grzywny. To przypisanie oparte zostało na wywieraniu przez Tomkins w okresie naruszenia dominującego wpływu na Pegler.

6 W pkt 38 zaskarżonego wyroku Sąd pokreślił, że Tomkins została uznana za odpowiedzialną za naruszenie jedynie ze względu na to, iż była spółką dominującą spółki Pegler i ze względu na uczestnictwo tej ostatniej w kartelu, a także że z uwagi na to ponoszona przez Tomkins odpowiedzialność nie może być większa niż ta ponoszona przez Pegler. W wyroku z dnia 24 marca 2011 r. w sprawie T-386/06 Pegler przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. II-1267, Sąd stwierdził zaś nieważność art. 1 spornej decyzji w zakresie, w jakim Komisja uznała w niej, że Pegler uczestniczyła w kartelu w okresie od dnia 31 grudnia 1988 r. do dnia 29 października 1993 r. Ze względu na to, że skarżąca w pierwszej instancji kwestionowała uczestnictwo spółki Pegler w naruszeniu w odniesieniu do tego okresu, Sąd zbadał, jakie skutki pociąga za sobą to stwierdzenie nieważności dla spółki Tomkins.

7 Po przypomnieniu w pkt 40 zaskarżonego wyroku orzecznictwa Trybunału dotyczącego braku możliwości wydawania przez sądy Unii rozstrzygnięć ultra petita, a w szczególności tego, że sądy te nie mogą wydawać rozstrzygnięć w przedmiocie tych elementów decyzji, które dotyczą innych adresatów i które nie zostały zakwestionowane przez stronę skarżącą (wyrok z dnia 14 września 1999 r. w sprawie C-310/97 P Komisja przeciwko AssiDomän Kraft Products i in., Rec. s. I-5363), Sąd w pkt 42 zaskarżonego wyroku stwierdził jednak, że z punktu widzenia prawa konkurencji skarżąca w pierwszej instancji stanowi jedną jednostkę gospodarczą ze swą spółką zależną, której żądania zostały częściowo uwzględnione wskutek skargi o stwierdzenie nieważności wniesionej w sprawie zakończonej wydaniem ww. wyroku w sprawie Pegler przeciwko Komisji. Uznał on zatem, że przypisanie przez Komisję odpowiedzialności skarżącej w pierwszej instancji wiąże się z tym, iż częściowe stwierdzenie nieważności decyzji spornej w sprawie Pegler przeciwko Komisji dotyczy również tej skarżącej.

8 W pkt 44 zaskarżonego wyroku Sąd wyciągnął na tej podstawie wniosek, że nie orzeka on ultra petita, gdy – w sytuacji, kiedy spółka dominująca i jej spółka zależna wniosły do niego dwie odrębne skargi o stwierdzenie nieważności – uwzględnia wynik rozpatrzenia skargi wniesionej przez spółkę zależną w przypadku, gdy żądania zawarte w skardze wniesionej przez spółkę dominującą mają ten sam przedmiot.

9 Ze względu na ponoszoną przez spółkę dominującą odpowiedzialność, która jest ściśle związana z odpowiedzialnością ponoszoną przez jej spółkę zależną, a to dlatego, że zapłata grzywny nałożonej na Tomkins na zasadzie odpowiedzialności solidarnej nie mogłaby nastąpić bez przypisania spółce Tomkins mającego znamiona naruszenia zachowania spółki Pegler, Sąd stwierdził nieważność spornej decyzji w zakresie dotyczącym początkowego okresu uczestnictwa skarżącej w pierwszej instancji w naruszeniu, czyli w odniesieniu do okresu od dnia 31 grudnia 1988 r. do dnia 29 października 1993 r., i co za tym idzie, obniżył kwotę nałożonej na Tomkins grzywny z 5,25 do 4,25 mln EUR, z czego odpowiedzialność za zapłatę 3,4 mln EUR jest dzielona solidarnie ze spółką Pegler.

10 W przedmiocie zaprzestania naruszenia Sąd w pkt 53 zaskarżonego wyroku orzekł, że Komisja słusznie uznała, iż Pegler nie wykazała, że zdystansowała się ona od zawartego w dniu 10 czerwca 2000 r. porozumienia mającego za przedmiot podwyżkę cen, począwszy od dnia 14 sierpnia 2000 r., oraz iż

z tego względu Pegler uczestniczyła w kartelu w sposób ciągły aż do momentu, w odniesieniu do którego Komisja uznała, że kartel zaprzestał działalności, czyli momentu, w którym instytucja ta przeprowadziła niezapowiedziane kontrole w marcu 2001 r.

Żądania stron

11 Komisja wnosi do Trybunału o:

— uchylenie zaskarżonego wyroku; oraz

— oddalenie w całości wniesionej przez Tomkins do Sądu skargi.

12 Tomkins wnosi do Trybunału o:

— oddalenie odwołania w całości jako oczywiście bezpodstawnego; oraz

— obciążenie Komisji kosztami postępowania poniesionymi w pierwszej instancji oraz w postępowaniu odwoławczym.

W przedmiocie odwołania

Argumentacja stron

13 Na poparcie odwołania Komisja przedstawia pięć zarzutów, dotyczących, odpowiednio, naruszenia zasady mającej zastosowanie w orzekaniu ultra petita, błędnego ustalenia, że skargi spółki dominującej i jej spółki zależnej miały ten sam przedmiot, nieuwzględnienia przez Sąd okoliczności, że Tomkins była częścią przedsiębiorstwa, które przyznało, iż popełniło naruszenie, braku uzasadnienia i sprzeczności uzasadnienia zaskarżonego wyroku i wreszcie naruszenia zasady kontradyktoryjności oraz prawa do rzetelnego procesu.

W przedmiocie zarzutu pierwszego

14 W swym pierwszym zarzucie Komisja podnosi, że stwierdzając nieważność spornej decyzji w zakresie dotyczącym części okresu uczestnictwa w stwierdzonym w tej decyzji naruszeniu na podstawie elementów, na które Tomkins nigdy się nie powołała, Sąd pominął zasadę zabraniającą sądowi orzekania ultra petita. Orzecznictwo Trybunału, a w szczególności ww. wyrok w sprawie Komisja przeciwko AssiDomän Kraft Products i in. oraz wyrok z dnia 29 marca 2011 r. w sprawach połączonych C-201/09 P i C-216/09 P ArcelorMittal Luxembourg przeciwko Komisji i Komisja przeciwko ArcelorMittal Luxembourg i in., Zb.Orz. s. I-2239, nie ustanawia wyjątku od tej zasady w sytuacji, gdy dwie strony skarżące stanowią część tego samego przedsiębiorstwa i zostały uznane za solidarnie odpowiedzialne. Stwierdzenie nieważności, którego domaga się każda z będących adresatem decyzji skarżących, musi ograniczać się do zarzutów podniesionych przez każdą z nich w swej własnej sprawie i nie można ustanowić żadnego wyjątku dla adresatów należących do jednego przedsiębiorstwa.

15 Zdaniem Komisji Sąd pomylił pojęcie przedsiębiorstwa jako podmiotu gospodarczego w dziedzinie konkurencji w rozumieniu art. 101 TFUE oraz rozporządzenia Rady (WE) nr 1/2003 z dnia 16 grudnia 2002 r. w sprawie wprowadzenia w życie reguł konkurencji ustanowionych w art. [81 WE] i [82 WE] (Dz.U. 2003, L 1, s. 1) i proceduralne pojęcie osoby prawnej zwracającej się do sądów Unii z żądaniem w zastosowaniu art. 263 TFUE i rozporządzenia nr 1/2003. W opinii Komisji, opierającej się na ww. wyroku w sprawach połączonych ArcelorMittal Luxembourg przeciwko Komisji i Komisja przeciwko ArcelorMittal Luxembourg i in., skarga wniesiona przez podmiot stanowiący część składową grupy

pozostaje bez wpływu na sytuację prawną pozostałych należących do tej grupy podmiotów. To do adresata decyzji należy określenie zakresu wniesionej przezeń do sądów Unii skargi oraz zarzutów, jakie chce on podnieść. Zakładając, że częściowe stwierdzenie nieważności decyzji dotyczące spółki zależnej świadczy o popełnieniu przez Komisję błędu co do istoty sprawy, który dotyczy również spółki zależnej, spółka ta sama może powołać się przed Sądem na ten błąd.

16 Komisja podnosi, że grzywny nakładane na podmioty gospodarcze wchodzące w skład jednego przedsiębiorstwa mogą się różnić, nawet jeśli w przypadku określonej części tych grzywien przyjęta została odpowiedzialność solidarna. Odpowiedzialność solidarna dwóch należących do tego samego przedsiębiorstwa podmiotów pozostaje zatem zdaniem Komisji bez wpływu na zastosowanie orzecznictwa opartego na ww. wyroku w sprawie Komisja przeciwko AssiDomän Kraft Products i in. w przedmiocie orzeczeń ultra petita. W niniejszym przypadku brak jest ścisłego związku między odpowiedzialnością spółki Tomkins a tą ponoszoną przez Pegler.

17 Zdaniem Komisji Sąd naruszył prawo, orzekając w przedmiocie zarzutu dotyczącego czasu trwania uczestnictwa w naruszeniu bez zbadania powołanych przez samą spółkę Tomkins argumentów prawnych dotyczących daty rozpoczęcia naruszenia i zamiast tego ograniczając się do powołania się na ww. wyrok w sprawie Pegler przeciwko Komisji. W ten sposób Sąd dokonał własnej interpretacji przedmiotu skargi i zmienił jego kwalifikację.

18 Komisja twierdzi ponadto, że obniżając kwotę grzywny nałożonej na Tomkins na podstawie innego wyroku, Sąd w nieuprawniony sposób wszedł w zakres odpowiedzialności Komisji. To do tej instytucji, a nie do Sądu należy wyciągnięcie konsekwencji z tego wyroku, poprzez uchylenie, gdy zachodzi taka potrzeba, grzywny lub obniżenie jej kwoty w celu dostosowania się do tego stwierdzającego nieważność wyroku.

19 Zdaniem spółki Tomkins pierwszy z podniesionych zarzutów jest niedopuszczalny ze względu na to, że Komisja chce doprowadzić do ponownego zbadania już przeanalizowanych przez Sąd okoliczności faktycznych, a w szczególności ustaleń dotyczących czasu trwania zarzucanego spółce Tomkins naruszenia, co jest sprzeczne z charakterem postępowania odwoławczego.

20 Tytułem ewentualnym Tomkins twierdzi, że Sąd nie wydał orzeczenia ultra petita i nie odszedł od orzecznictwa w tej dziedzinie. Wnosząca odwołanie twierdzi, że skrócenie czasu trwania uczestnictwa spółki Pegler w naruszeniu oraz zmniejszenie kwoty grzywny ze względu na to, iż Komisja, określając ten czas trwania, popełniła błąd, zostały wyraźnie wskazane we wniesionej przez nią do Sądu skardze. Ponadto ww. wyroki w sprawie Komisja przeciwko AssiDomän Kraft Products i in. oraz w sprawach połączonych ArcelorMittal Luxembourg przeciwko Komisji i Komisja przeciwko ArcelorMittal Luxembourg i in. są pozbawione znaczenia dla niniejszej sprawy.

21 Tomkins podnosi, że Sąd nie ustanowił wyjątku od reguły proceduralnej, zgodnie z którą sąd nie może orzekać ultra petita, lecz ocenił on w prawidłowy sposób okoliczności faktyczne niniejszej sprawy, w szczególności w zakresie dotyczącym odpowiedzialności solidarnej dwóch należących do tej samej grupy spółek. W swej ocenie okoliczności faktycznych Komisja we wniesionym odwołaniu pomyliła podniesiony przez Tomkins zarzut zmierzający do skrócenia czasu trwania popełnionego przez Pegler naruszenia i zmniejszenia należnej z tego tytułu grzywny z podniesionymi na poparcie tych żądań okolicznościami faktycznymi dotyczącymi dokładnych dat początku i końca naruszenia. Komisja nie może twierdzić, że Tomkins winna jest ponieść ciężar spoczywającej na niej odpowiedzialności, ale nie dotyczy jej zmniejszenie przez Sąd podstawowej i bezpośredniej odpowiedzialności spółki zależnej, co pociąga za sobą przypisanie odpowiedzialności, która nie może zostać uznana za łączną i solidarną.

22 W odniesieniu do pomylenia podstawowych reguł konkurencji, opartych na pojęciu przedsiębiorstwa, z zasadami proceduralnymi, których podstawą jest pojęcie podmiotu prawnego, Tomkins podkreśla, że Komisja dokonała błędnej kwalifikacji prawa Unii. Jej zdaniem Sąd słusznie uznał, że istnieje ścisłe

i „nierozerwalne” powiązanie pomiędzy ww. wyrokami w sprawie Pegler przeciwko Komisji i Tomkins przeciwko Komisji, które to powiązanie, przy dobrej administracji wymiarem sprawiedliwości, uzasadnia wzajemne odesłania między tymi dwoma wyrokami.

W przedmiocie zarzutu drugiego

23 Komisja twierdzi, że Sąd naruszył prawo, uznając, że żądania zawarte w skargach o stwierdzenie nieważności wniesionych przez Tomkins i jej spółkę zależną Pegler mają „ten sam przedmiot”. Zdaniem Komisji obie te osoby prawne kwestionują różne okresy uczestnictwa w naruszeniu, a mianowicie, w przypadku spółki Tomkins, okres od dnia 31 grudnia 1988 r. do dnia 7 lutego 1989 r., czyli 38 dni, oraz, w przypadku spółki Pegler, okres od dnia 31 grudnia 1988 r. do dnia 29 października 1993 r., czyli 4 lata, 9 miesięcy i 29 dni. Rozbieżności te, a także rozbieżności wynikające z faktu, że owe dwa podmioty podniosły różniące się między sobą zarzuty i argumenty, stanowią zdaniem Komisji żądania różniące się przedmiotem.

24 Ponadto Sąd w pkt 42 zaskarżonego wyroku oparł się na mogącej stanowić przeinaczenie okoliczności faktycznych błędnej przesłance ze względu na to, iż Tomkins miała podnieść, że „jeśli należy stwierdzić nieważność [spornej] decyzji w zakresie dotyczącym Pegler, należy to również uczynić w zakresie jej dotyczącym”. Zdaniem Komisji Tomkins nie podniosła zaś tego zarzutu ani w skardze o stwierdzenie nieważności, ani w replice, co oznacza, że Sąd przeinaczył podniesiony przez nią zarzut.

25 Tomkins uważa, iż Sąd słusznie stwierdził, że jej żądania i żądania spółki Pegler mają „ten sam przedmiot”, skoro obie te strony wyraźnie zwróciły się w swych odrębnych skargach o skrócenie wynikającego z ustaleń Komisji czasu trwania uczestnictwa spółki Pegler w naruszeniu.

W przedmiocie zarzutu trzeciego

26 Komisja jest zdania, że Sąd naruszył prawo, ograniczając odpowiedzialność podmiotu określonego jako „przedsiębiorstwo Tomkins” ze względu na to, iż czas trwania uczestnictwa w naruszeniu został skrócony w odniesieniu do innego stanowiącego część tego przedsiębiorstwa podmiotu, czyli jego spółki zależnej Pegler. Ograniczenie odpowiedzialności spółki Pegler za naruszenie opierało się na tym, że miała ona status „spółki uśpionej”, a nie na tym, że dana grupa nie uczestniczyła w naruszeniu. Okoliczność, iż Pegler mogła nie być właściwym adresatem spornej decyzji w ramach grupy w danym okresie, dotyczy wyłącznie tej spółki zależnej i nie zwalnia całego przedsiębiorstwa z odpowiedzialności za naruszenie reguł konkurencji. Tym samym Sąd nie mógł zgodnie z prawem uchylić grzywny nałożonej na Tomkins za okres pomiędzy dniem 20 stycznia 1989 r. i dniem 29 października 1993 r., twierdząc, że „odpowiedzialność Tomkins jest ściśle powiązana z odpowiedzialnością ciążącą na Pegler”, w oparciu o taki nieistniejący związek.

27 Tomkins twierdzi, iż zarzut trzeci jest niedopuszczalny ze względu na to, że za jego pomocą Komisja chce doprowadzić do ponownego zbadania okoliczności faktycznych, w kwestii których Sąd już wydał rozstrzygnięcie, i że ponadto Komisja nie podniosła tego zarzutu w pierwszej instancji.

W przedmiocie zarzutu czwartego

28 Tytułem ewentualnym Komisja podnosi, że zaskarżony wyrok jest dotknięty brakiem uzasadnienia ze względu na to, iż nie wyjaśniono w nim wystarczająco dokładnie, że ustanawia on odstępstwo od ww. wyroku w sprawie Komisja przeciwko AssiDomän Kraft Products i in. Ponadto wywody Sądu zawarte w pkt 56 i 57 zaskarżonego wyroku, dotyczących zastosowanego celem odstraszenia mnożnika, są niespójne i niedokładne ze względu na to, że Sąd domaga się w nich od Komisji wyciągnięcia konsekwencji z odpowiedzialności solidarnej w odniesieniu do zapłaty grzywny przez Tomkins, a następnie w pkt 59 tego samego wyroku sam określa kwotę tej grzywny.

29 Tomkins uważa, że zarzut ten jest bezzasadny, i podkreśla, że Sąd przedstawił w zaskarżonym wyroku swe rozumowanie w wystarczająco jasny sposób, umożliwiając w efekcie stronom poznanie uzasadnienia wydanego orzeczenia, a Trybunałowi – dokonanie jego kontroli sądowej.

W przedmiocie zarzutu piątego

30 Komisja uważa, że Sąd naruszył zasadę kontradyktoryjności oraz prawo do rzetelnego procesu, ponieważ nie umożliwił jej zajęcia stanowiska w przedmiocie zamiaru zmniejszenia przez Sąd grzywny nałożonej na Tomkins, opierając się wyłącznie na zarzutach podniesionych przez Pegler w odrębnej sprawie. Powołując się na część wyroku, choć ten podniesiony przez Pegler w jej skardze zarzut nie został podniesiony przez Tomkins na pisemnym etapie postępowania, Sąd naruszył przysługujące Komisji prawo do obrony.

31 Tomkins stoi na stanowisku, że zarzut ten jest bezzasadny, ponieważ Komisja była stroną postępowania zakończonego wydaniem ww. wyroku w sprawie Pegler przeciwko Komisji, a zatem doskonale znała argumenty dotyczące czasu trwania naruszenia. Zdaniem spółki Tomkins Komisja nie podniosła tego zarzutu w postępowaniu zakończonym wydaniem zaskarżonego wyroku ze względów taktycznych.

Ocena Trybunału

W przedmiocie zarzutów pierwszego, drugiego i trzeciego

32 Ponieważ zarzuty pierwszy, drugi i trzeci odwołania pokrywają się w znacznym stopniu, należy je zbadać łącznie.

33 W pkt 38 zaskarżonego wyroku Sąd stwierdził, że „skarżąca nie została uznana za odpowiedzialną za rozpatrywany kartel z powodu bezpośredniego uczestnictwa w jego działaniach. Została ona jedynie uznana za odpowiedzialną za naruszenie jako spółka dominująca ze względu na to, że w kartelu uczestniczyła Pegler. Jej odpowiedzialność nie może zatem być większa niż odpowiedzialność ponoszona przez Pegler”.

34 Strony są bowiem zgodne co do tego, że odpowiedzialność spółki Tomkins wynika wyłącznie z uczestnictwa jej spółki zależnej Pegler w przyjętym w spornej decyzji naruszeniu.

35 W tych trzech zarzutach odwołania Komisja twierdzi jednak w istocie, że niezależnie od charakteru odpowiedzialności za przyjęte w spornej decyzji naruszenie, jaką ponosi przedsiębiorstwo składające się z tych dwóch należących do tej samej grupy spółek, w ramach postępowania zainicjowanego skargą wniesioną do Sądu przez Tomkins spółka ta nie może zostać objęta skróceniem czasu trwania naruszenia orzeczonym przez Sąd w ramach postępowania zainicjowanego wniesioną doń przez Pegler odrębną skargą opartą na argumentacji, której Tomkins nie podniosła w ramach swej skargi.

36 Trzeci zarzut odwołania został oparty przez Komisję na rozróżnieniu pomiędzy odpowiedzialnością podmiotów, które są w ramach grupy spółek odrębne pod względem prawnym; Komisja podnosi w nim w szczególności, że w niniejszym przypadku sporna decyzja została skierowana zarówno do spółki Tomkins, jak i do spółki Pegler, a stwierdzenie odnoszące się do okresu pomiędzy dniem 31 grudnia 1988 r. a dniem 29 października 1993 r. zostało uchylone ze względu na to, że Pegler była początkowo „spółką uśpioną w rozumieniu angielskiego prawa spółek”, a następnie „spółką uśpioną działającą w charakterze mandatariusza”.

37 Względy te jednak nie wystarczają do zakwestionowania stwierdzenia poczynionego przez Sąd w pkt 38 zaskarżonego wyroku, ponieważ aby przypisać odpowiedzialność któremukolwiek z wchodzących w skład grupy podmiotów, konieczne jest dostarczenie dowodu na to, że podmiot taki co najmniej dopuścił się naruszenia określonych w prawie Unii reguł konkurencji, a okoliczność ta została podniesiona w uprawomocnionej decyzji.

38 W niniejszym przypadku dowód taki nie został zaś ostatecznie przedstawiony w odniesieniu do okresu od dnia 31 grudnia 1988 r. do dnia 29 października 1993 r., skoro Sąd w ww. wyroku w sprawie Pegler przeciwko Komisji stwierdził nieważność spornej decyzji w części dotyczącej tego okresu. W tym względzie bez znaczenia jest powód, dla którego stwierdzono, że zachowanie spółki Pegler nie miało znamion naruszenia.

39 Sąd słusznie zatem oparł się na przesłance, zgodnie z którą odpowiedzialność spółki Tomkins jako spółki dominującej jest w niniejszym przypadku jedynie pochodną odpowiedzialności spółki Pegler, ma akcesoryjny względem niej charakter i jest od niej uzależniona, skoro ponadto obie te spółki zostały uznane za zobowiązane solidarnie do zapłaty grzywny, o której obniżenie wniesiono.

40 Należy poza tym dodać, że zarzut i argumenty podniesione przez Tomkins w pierwszej instancji nie dotyczyły, jak wynika to z pkt 25 i 28–30 zaskarżonego wyroku, jej uczestnictwa w naruszeniu, a jedynie uczestnictwa spółki Pegler.

41 W swym pierwszym zarzucie Komisja twierdzi, że Sąd, skracając czas trwania naruszenia również w odniesieniu do spółki Tomkins bez wyraźnego żądania ze strony tej spółki, wydał orzeczenie ultra petita, naruszając w ten sposób orzecznictwo Trybunału wyrażone w szczególności w ww. wyrokach w sprawie Komisja przeciwko AssiDomän Kraft Products i in. oraz w sprawach połączonych ArcelorMittal Luxembourg przeciwko Komisji i Komisja przeciwko ArcelorMittal Luxembourg i in.

42 W ramach drugiego zarzutu Komisja przyznaje, że podobnie jak Pegler, Tomkins zakwestionowała przed Sądem okres naruszenia przyjęty w spornej decyzji. Instytucja ta jednak podkreśla, że owa spółka dominująca nie zakwestionowała tego samego okresu co ten zakwestionowany przez jej spółkę zależną, lecz tylko jego niewielką część, i to za pomocą argumentów różniących się od tych podniesionych przez Pegler. Komisja wyciąga na tej podstawie wniosek, że Sąd naruszył prawo, rozstrzygając w pkt 44 zaskarżonego wyroku, iż wniesione osobno przez Pegler i Tomkins skargi mają ten sam przedmiot.

43 Należy jednak stwierdzić, że w sytuacji gdy odpowiedzialność spółki dominującej jest w całości pochodną odpowiedzialności ponoszonej przez jej spółkę zależną, a obie te spółki wniosły skargi zmierzające w szczególności do tego, aby Sąd obniżył kwotę grzywny ze względu na skrócenie czasu trwania popełnionego przez spółkę zależną naruszenia, do przyjęcia pojęcia „ten sam przedmiot” nie jest konieczne, aby zakres wniesionych przez te spółki skarg i argumentów podniesionych przez nie w celu zakwestionowania przyjętego przez Komisję czasu trwania naruszenia był identyczny.

44 Zatem w zakresie, w jakim nie ma wątpliwości co do tego, że zarówno Pegler, jak i Tomkins zakwestionowały czas trwania naruszenia, a część tego okresu była identyczna, Sąd nie dopuścił się naruszenia prawa, dochodząc do wniosków wyciągniętych w pkt 44 zaskarżonego wyroku.

45 Jeśli chodzi argument Komisji, zgodnie z którym Sąd przeinaczył zarzut podniesiony przez Tomkins, należy go oddalić jako nieistotny dla sprawy. Z powyższych punktów niniejszego wyroku wynika bowiem, że Sąd mógł dojść do wniosku, iż przedmioty skarg wniesionych przez spółkę dominującą i jej spółkę zależną były identyczne, niezależnie od tego, czy Tomkins zawarła w swej skardze żądanie zawarte w pkt 42 zdanie trzecie zaskarżonego wyroku, które zostało przedstawione w pkt 24 niniejszego wyroku.

46 W zakresie dotyczącym orzecznictwa przytoczonego w pkt 41 niniejszego wyroku stwierdzić należy, że wbrew temu, co twierdzi Komisja, orzecznictwo to nie znajduje zastosowania do rozstrzygnięcia niniejszego sporu.

47 W sporze, który zakończył się wydaniem ww. wyroku w sprawie Komisja przeciwko AssiDomän Kraft Products i in., w odróżnieniu od okoliczności faktycznych niniejszej sprawy siedem szwedzkich spółek, wśród nich AssiDomän Kraft Products AB, nie wniosło skargi przeciwko decyzji Komisji, której częściowa nieważność została stwierdzona przez Trybunał w postępowaniu zainicjowanym przez skargę wniesioną przez dwa inne przedsiębiorstwa.

48 W sporze, który zakończył się wydaniem ww. wyroków w sprawach połączonych ArcelorMittal Luxembourg przeciwko Komisji i Komisja przeciwko ArcelorMittal Luxembourg i in., dotyczącym kwestii prawnej innego rodzaju, a mianowicie zawieszenia biegu przedawnienia w dziedzinie wykonania kar, chodziło o trzy należące do tej samej grupy spółki. Jak stwierdził Trybunał w pkt 149 tego wyroku, decyzja pierwotna dotyczyła wyłącznie jednej z tych spółek, a Sąd stwierdził nieważność tej decyzji w zakresie dotyczącym tylko tej spółki. Takiemu stwierdzeniu nieważności nie można było więc przypisywać jakichkolwiek skutków w odniesieniu do dwóch pozostałych spółek.

49 Zatem w przypadku takim jak niniejszy, gdzie odpowiedzialność spółki dominującej jest jedynie pochodną odpowiedzialności ponoszonej przez jej spółkę zależną, a obie te spółki wniosły równolegle mające taki sam przedmiot skargi, Sąd mógł, nie wydając orzeczenia ultra petita, wziąć pod uwagę skargę wniesioną przez Pegler i stwierdzić nieważność spornej decyzji w odniesieniu do okresu sprzed dnia 29 października 1993 r. również w odniesieniu do spółki Tomkins.

50 W tym względzie powołana przez Komisję możliwość polegająca na tym, że instytucja ta może, w celu wyciągnięcia konsekwencji z wydanego przez Sąd wyroku, sama zmienić lub cofnąć decyzję wydaną w odniesieniu do spółki dominującej, nie gwarantuje w wystarczający sposób ochrony praw przedsiębiorstwa w dziedzinie prawa konkurencji Unii.

51 Z powyższego wynika, że pierwszy, drugi i trzeci z podniesionych przez Komisję zarzutów są bezzasadne.

W przedmiocie zarzutu czwartego

52 Czwarty zarzut odwołania dzieli się na dwie części.

53 W pierwszej części zarzutu Komisja zarzuca Sądowi, że rozumowanie, jakie przedstawił on na poparcie częściowego stwierdzenia spornej decyzji, nie było wystarczające i jasne. W dużej mierze powtarza ona argumenty przedstawione już w ramach zarzutów pierwszego, drugiego i trzeciego.

54 W tym względzie wystarczy odesłać do rozważań poczynionych przez Trybunał w ramach rozpatrywania tych zarzutów, z których wynika, że zastrzeżenia Komisji są bezzasadne.

55 W drugiej części tego zarzutu Komisja zarzuca Sądowi niespójność i niedokładność przedstawionego przezeń uzasadnienia ze względu na to, że z jednej strony żąda on od Komisji uwzględnienia ww. wyroku w sprawie Pegler przeciwko Komisji, dotyczącego czynnika odstraszającego, a z drugiej strony sam w pkt 59 zaskarżonego wyroku ustala wysokość nałożonej na Tomkins grzywny.

56 Należy jednak stwierdzić, że zaskarżony wyrok nie zawiera żadnej sprzeczności ani niedokładności. Sąd obniżył bowiem kwotę grzywny tylko w takim zakresie, w jakim stwierdził on nieważność spornej decyzji w odniesieniu do okresu sprzed dnia 29 października 1993 r. również w zakresie dotyczącym

spółki Tomkins. Natomiast w pkt 56–58 tego samego wyroku Sąd wyciągnął konsekwencje z faktu, że skarga spółki Tomkins nie dotyczyła błędu popełnionego przez Komisję przy stosowaniu czynnika odstraszającego.

57 Wynika z tego, że drugi zarzut jest bezzasadny.

W przedmiocie zarzutu piątego

58 W zarzucie tym Komisja podnosi naruszenie prawa do rzetelnego procesu. W szczególności zarzuca ona Sądowi, że nie dał on jej możliwości przedstawienia je stanowiska w przedmiocie zamiaru oparcia się przez Sąd na podniesionych przez Pegler zarzutach.

59 Przede wszystkim należy przypomnieć, że Komisja nie zwróciła się o przeprowadzenie rozprawy w tej sprawie. Jak wskazał Sąd w pkt 23 zaskarżonego wyroku, instytucja ta wskazała listownie, że „dostosuje się [ona] do stanowiska Sądu w zakresie dotyczącym użyteczności zorganizowania rozprawy w okolicznościach niniejszego przypadku".

60 Podniesione przez Komisję zastrzeżenia dotyczące nieprzestrzegania zasady kontradyktoryjności i prawa do rzetelnego procesu zostały oparte na istniejącym po stronie tej instytucji silnym przekonaniu, że absolutnie nie ma takiej możliwości, aby w braku całkowicie identycznych skarg skrócenie stwierdzonego w odniesieniu do spółki zależnej Pegler okresu naruszenia mogło dotyczyć spółki dominującej Tomkins.

61 Jak zaś wynika z rozważań Trybunału poczynionych w przedmiocie zarzutów pierwszego, drugiego i trzeciego oraz wyciągniętych na ich podstawie wniosków, w pewnych okolicznościach możliwość taka istnieje. Jej zastosowanie jest skutkiem oceny prawnej, którą Sąd jest uprawniony dokonać z własnej inicjatywy przed ogłoszeniem wyroku. Taki sposób działania nie stanowi naruszenia prawa do obrony czy też prawa do rzetelnego procesu.

62 Z powyższego wynika, że zarzut szósty jest bezzasadny.

63 Mając na uwadze, że żaden z zarzutów przedstawionych przez Komisję nie został uwzględniony, odwołanie należy oddalić.

W przedmiocie kosztów

64 Zgodnie z art. 184 § 2 regulaminu postępowania przed Trybunałem, jeżeli odwołanie jest bezzasadne, Trybunał rozstrzyga o kosztach. Zgodnie z art. 138 § 1 tego regulaminu, mającym zastosowanie do postępowania odwoławczego na podstawie art. 184 § 1 regulaminu, kosztami zostaje obciążona, na żądanie strony przeciwnej, strona przegrywająca sprawę. Ponieważ Tomkins wniosła o obciążenie Komisji kosztami postępowania, a Komisja przegrała sprawę, należy obciążyć ją kosztami postępowania.

Z powyższych względów Trybunał (wielka izba) orzeka, co następuje:

1) Odwołanie zostaje oddalone.

2) Komisja Europejska zostaje obciążona kosztami postępowania.

Podpisy